

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมาของสตรอเบอร์รี่

ประวัติดั้งเดิม¹

การปลูกสตรอเบอร์รี่สมัยใหม่เพิ่งเริ่มขึ้นในศตวรรษที่ 17 นี้เอง โดยนาย Frezier Francis ได้นำสตรอเบอร์รี่จากประเทศชิลีไปปลูกในฝรั่งเศส พันธุ์ที่เขาพาไปปลูกนั้นคือ พันธุ์ F. chiloensis ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ให้ผลขนาดใหญ่มาก แต่การปลูกพันธุ์นี้ในแถบยุโรปตอนแรก ๆ กลับไม่ค่อยให้ผลเท่าใดนัก ทั้ง ๆ ที่ต้นก็เจริญเติบโตแข็งแรงดี จนกระทั่งใน ค.ศ. 1764 นาย Duchesn จึงพบว่าพันธุ์ F. chiloensis ที่ปลูกกันอยู่นั้นมีแต่ดอกตัวเมีย จึงได้ทดลองผสมพันธุ์โดยใช้ละอองเกสรจากสตรอเบอร์รี่พันธุ์ F. virginiana ซึ่งเป็นอีกพันธุ์หนึ่งที่มีเมปลูกกันอยู่ในขณะนั้น ปรากฏว่าได้ลูกผสมชนิดใหม่ ผลมีขนาดใหญ่ มีกลิ่นหอม และมีรูปทรงคล้ายผลสับปะรด เขาจึงตั้งชื่อว่า F. ananassa ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีเมปลูกและเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันนี้เอง

ประวัติการปลูกสตรอเบอร์รี่ในประเทศไทย²

ในปี พ.ศ. 2477 คุณพระช่วง เกษตรศิลปการ ผู้ริเริ่มก่อสร้างโรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ขอต้นพันธุ์สตรอเบอร์รี่จากชาวอังกฤษ ชื่อ นาย คาสีโพล ซึ่งเข้ามาปฏิบัติงานด้านป่าไม้ที่จังหวัดเชียงใหม่ เพราะเห็นนายคาสีโพลปลูกไว้สำหรับทานแหมกกับขนมปัง และคิดว่าคงจะปลูกได้ในจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้ขอยืมมาทดลองปลูกที่โรงเรียน แต่ในขณะนั้นท่านก็

¹ โอฬาร สันตวิรุฬห์, เอกสารการปลูกสตรอเบอร์รี่ในประเทศไทย, หน้า 1 พ.ศ. 2523

² อุพงษ์ สุ่มสมันท์, โครงการตำราชาวบ้าน สตรอเบอร์รี่ สัมภาษณ์ส่งเสริมและ

มิได้ทุ่มเทกับการปลูกและพัฒนาสตรอเบอร์รี่เท่าใดนัก ทั้งนี้เพราะท่านกำลังสนใจอยู่กับการปลูกยาสูบ พันธุ์เวอร์จิเนียและหอมหัวใหญ่ ซึ่งเป็นพืชพันธุ์ใหม่ที่เกษตรกรกำลังแตกตื่นและให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ดังนั้นการปลูกสตรอเบอร์รี่ของไทยในระยะเริ่มแรกจึงเป็นเพียงการปลูกของส่วนงานของโรงเรียนและสถานีทดลองเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรโดยทั่วไปไม่ให้ความสนใจเท่าใดนัก จนกระทั่งราวปี พ.ศ. 2497 คุณหลวง หัดเที่ยง ซึ่งได้ลาออกจากงานราชการที่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ จึงได้เริ่มปลูกสตรอเบอร์รี่เป็นส่วนตัวขึ้น แต่ก็ไม่ใช่ประสบความสำเร็จเท่าใดนักในขณะนั้น

ในปี พ.ศ. 2496 คุณหลวงสำนวนวนิก ได้เริ่มนำพันธุ์สตรอเบอร์รี่จากภาคเหนือลงมาปลูกที่แปลงทดลองของลำชาพืชกรรม คณะภสิกรรมและสัตวบาล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อทำการศึกษาและทดลอง และต่อมาในปี พ.ศ. 2503 - 2504 ก็ได้นำพันธุ์สตรอเบอร์รี่เข้าไปปลูกในพระคโหนักจิตรลดารโหฐาน

ในปี พ.ศ. 2512 ภาควิชาพืชสวนร่วมกับคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก็ได้ทำการวิจัยการขยายประโยชน์ของสตรอเบอร์รี่เพื่อการเกษตรในพื้นที่สูง และในงานดังกล่าวนี้ ภาควิชาพืชสวนร่วมกับโครงการหลวงภาคเหนือได้นำพันธุ์ไม้ผลเมืองหนาวจากต่างประเทศหลายชนิด หลายพันธุ์ รวมทั้งพันธุ์สตรอเบอร์รี่ต่าง ๆ เข้ามาทดลองปลูกที่สถานีไม้ผลเมืองหนาว ดอยบุญจังหวัดเชียงใหม่ จากงานดังกล่าวทำให้ได้ข้อมูลว่าพันธุ์สตรอเบอร์รี่ที่นำเข้ามาปลูกมีบางพันธุ์ที่ให้ผลผลิตมากกว่า ดีกว่าพันธุ์พื้นเมืองที่ชาวสวนโดยทั่วไปใช้ปลูกอยู่ในขณะนั้น และได้ทำการคัดเลือกไว้ 3 พันธุ์ด้วยกันคือ พันธุ์ Cambridge Favorite พันธุ์ Tioga และพันธุ์ Sequoia ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนชาวสวนสตรอเบอร์รี่ ได้ทรงพระราชทานสตรอเบอร์รี่พันธุ์ใหม่ทั้ง 3 พันธุ์นี้ให้แก่ชาวสวนเพื่อใช้ปลูกแทนพันธุ์พื้นเมือง และชาวสวนก็ได้เรียกชื่อพันธุ์ใหม่ทั้ง 3 นี้เป็น พันธุ์พระราชทานเบอร์ 13 (Cambridge Favorite) พันธุ์พระราชทานเบอร์ 16 (Tioga) และพันธุ์พระราชทานเบอร์ 20 (Sequoia)

ในปี พ.ศ. 2517-2521 ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่โครงการหลวงภาคเหนือ ได้รับการสนับสนุนทางด้านการเงินจากกระทรวงเกษตรประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ทำการวิจัยการปลูกสตรอเบอร์รี่ เพื่อใช้เป็นพืชทดแทนการปลูกฝิ่นของ

ชาวไทยภูเขาในภาคเหนือ ซึ่งงานวิจัยอันนี้บ่งว่าเป็นผลดีต่อการปลูกสตรอเบอร์รี่เป็นอย่างมาก เพราะทำให้การปลูกสตรอเบอร์รี่ได้รับผลดีขึ้น สามารถยึดเป็นอาชีพได้ เพราะสตรอเบอร์รี่เป็นที่นิยมของตลาดและขายได้ราคาดี

ลักษณะโดยทั่วไป

สตรอเบอร์รี่เป็นไม้ผลขนาดเล็กให้ผลผลิตในหนึ่งฤดูกาล ผลสุกมีรสเปรี้ยวหวาน มีกลิ่นหอม ผลมีสีแดง เป็นที่นิยมของผู้บริโภค เป็นพืชอยู่ในตระกูล Rosaceas มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า

Fragaria ananassa

สตรอเบอร์รี่เป็นไม้พุ่มที่สูงจากผิวดิน 6-8 นิ้ว ทรงพุ่มกว้าง 8-12 นิ้ว ระบบรากตื้นมาก แตกกระจายประมาณ 12 นิ้ว ใบแยกเป็นใบย่อย 3 ใบ ก้านใบยาว ขอบใบหยัก ลำต้นสั้นและหนา ดอกเป็นกลุ่ม มีกลีบรองดอกสีเขียว 5 กลีบ กลีบดอกสีขาว 5 กลีบ มีเกสรตัวผู้และเกสรตัวเมีย กระจายอยู่เหนือฐานรองดอก ผลเจริญเติบโตจากฐานรองดอก มีผลขนาดเล็กคล้ายเมล็ดจำนวนมาก ติดอยู่รอบ เรียกว่า เอะคิน (Achene) มีการขยายพันธุ์โดยการแตกตัวออกจากต้นแม่ จากลำต้น จากข้อ และนิยมเรียกส่วนที่เจริญเติบโตออกมาใหม่นี้ว่า ต้นไหล

พันธุ์สตรอเบอร์รี่¹

พันธุ์พื้นเมือง - เป็นพันธุ์ที่ปลูกกันมานานแล้ว ประมาณ พ.ศ. 2477 แต่ไม่มีใครทราบชื่อที่แน่นอนและไม่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศของประเทศไทย ผลที่โตก็มีขนาดเล็ก สีสดดำมัน ๆ หรือคล้ายสีปูนแห้ง เนื้อผลนุ่ม และชอกช้ำง่าย ปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมปลูกเท่ากับพันธุ์โทโกก้า

พันธุ์พระราชทาน - เป็นพันธุ์ที่เริ่มนิยมปลูกกันเมื่อประมาณ 9-10 ปีมาแล้ว และมีชื่อเรียกดังนี้

-พันธุ์พระราชทานเบอร์ 13 (Cambridge Favorite)

-พันธุ์พระราชทานเบอร์ 16 (Tioga)

-พันธุ์พระราชทานเบอร์ 20 (Sequoia)

¹ อุพงษ์ สุกุมลนันท์ โครงการตำราชาวบ้าน สตรอเบอร์รี่ สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หน้า 4, 2523

พันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพอากาศบนภูเขาที่มีระดับสูงประมาณ 1,300 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไปนั้นคือ พันธุ์ Cambridge Favorite และพันธุ์ Sequoia ส่วนพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพอากาศระดับพื้นราบของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย คือพันธุ์ Tioga ซึ่งพันธุ์ Tioga นี้ยังสามารถปลูกได้ในพื้นที่ราบของจังหวัดที่มีอากาศหนาวเย็นโดยทั่วไปอีกด้วย และลักษณะที่ดีของพันธุ์ Tioga นี้ก็คือ

1. ให้ผลตก และผลมีขนาดโตกว่าพันธุ์พื้นเมือง
2. ผลมีสีแดงสดซึ่งเป็นสีที่ผู้บริโภคชอบ
3. ราคาตลาดสูงกว่าพันธุ์พื้นเมือง.
4. เนื้อผลแข็งแน่น จึงมีความทนทานในการบรรจุและการขนส่งสู่ตลาด

ดังนั้นพันธุ์ Tioga จึงเป็นพันธุ์เดียวที่ชาวสวนสตรอเบอรี่พื้นราบต้องการเป็นพันธุ์ปลูก แต่เนื่องจากในขณะที่ต้นสตรอเบอรี่ยังเล็กอยู่นั้นมันจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับพันธุ์ Sequoia มาก ชาวสวนจึงต้องแยกให้ออกว่า ต้นใดเป็นพันธุ์ Tioga กันแน่ เพราะถ้าสับสนแล้วนำเอาต้นพันธุ์ Sequoia มาปลูกบนพื้นราบแล้วก็จะไม่ได้ผลตามที่ควร

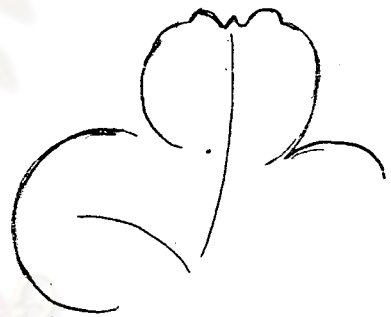
ข้อแตกต่างระหว่างต้นสตรอเบอรี่พันธุ์ Tioga และพันธุ์ Sequoia มีดังนี้

1. ให้ดูตรงแผ่นใบกลาง แล้วดูที่จักใบตรงส่วนปลายของเส้นกลางใบ ถ้าเป็นพันธุ์ Tioga จะมีจักใบของส่วนปลายของเส้นกลางใบสูงเท่าและมีขนาดใกล้เคียงกับจักใบทางซ้ายหรือขวา ส่วนพันธุ์ Sequoia นั้น จักใบที่อยู่ปลายสุดของเส้นกลางใบ จะต่ำและมีขนาดเล็กกว่าจักใบที่อยู่ทางซ้ายหรือขวา
2. เนื้อใบของพันธุ์ Tioga หยาบ การตัดเรียงของเส้นใบไม่ค่อยละเอียด ส่วนพันธุ์ Sequoia นั้น มีเนื้อใบละเอียดกว่า ฉะนั้นกว่า การตัดเรียงของเส้นใบก็ละเอียดและเป็นระบบกว่า
3. เมื่อต้นโตพอสมควรจะสังเกตเห็นว่าพันธุ์ Tioga มีหูใบแทบทุกใบ และมีหูใบขนาดใหญ่ ส่วนพันธุ์ Sequoia นั้นมักจะไม่มีหูใบ หรือถ้ามีบ้างก็จะมีขนาดเล็กกว่าพันธุ์ Tioga มาก
4. รูปใบพันธุ์ Tioga ไม่ค่อยกลม ส่วนพันธุ์ Sequoia นั้นมีรูปใบกลม

5. ขนบนหลังใบของพันธุ์ Tioga จะไม่เป็นระเบียบ ส่วนของพันธุ์ Sequoia นั้นจะมีขนบนหลังใบชัดเรียงอย่างเป็นระเบียบ
6. ผลของพันธุ์ Sequoia จะมีสีแดงสดไล่ ขนาดใหญ่กว่า กลิ่นหอมกว่า ที่ขั้วผลมักมีสีขาว แต่จะมีจำนวนผลต่อต้นน้อยกว่าพันธุ์ Tioga
7. ณ ระดับความสูง 1,400 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล พันธุ์ Sequoia จะมีการสร้างไหล¹ ได้ดีกว่าและทนทานต่อสภาพโรคต่าง ๆ ในฤดูฝนได้ดีกว่าพันธุ์ Tioga

Tioga

Sequoia

รูปใบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ส่วนที่เจริญมาจากอันแม่ตรงลำต้นหรือข้อ หรือส่วนของไหลต้นเก่าที่เจริญเติบโตเป็นต้นใหม่โดยปล้องหรือแขนไหล